

TỔNG HỢP BIỂN ĐÔNG TUẦN QUA (từ 3/10 đến 9/10)

Sự kiện chính trong tuần

- ASEAN thành lập nhóm soạn thảo Quy tắc ứng xử ở Biển Đông
- Campuchia, Singapore kêu gọi giải pháp hòa bình ở Biển Đông
- Kỳ họp Ủy ban Hợp tác Song phương Việt Nam-Philippines lần thứ 6
- Đối thoại Bộ trưởng Ngoại giao Phạm Bình Minh tại Hội đồng Đối Ngoại Mỹ
- Bài “Vấn đề Biển Đông, Trung Quốc không thể đợi”

I. Động thái của các quốc gia

+ Trung Quốc:

Trung Quốc làm thế nào để phá vỡ “liên kết” mới ở Biển Đông của Đào Doãn Phong. Ở Biển Đông xuất hiện cục diện mới: Việt Nam và Ấn Độ xích lại gần nhau, Philippines lôi kéo Nhật tham gia. Vấn đề cấp bách hiện nay là cần nhanh chóng xây dựng khả năng tự khai thác tài nguyên ở Biển Đông. Cần thể hiện rõ cho các nước ven Biển Đông và thế giới biết rằng, Trung Quốc không những có quyền tự chủ khai thác tài nguyên ở Biển Đông mà còn có kỹ thuật, khả năng, dũng khí và thực lực bảo vệ việc khai thác. Chỉ như vậy mới nắm ưu thế và quyền chủ động trong tranh chấp Biển Đông và làm cho “các bên liên kết” rơi vào thế bị động.

“Căng thẳng Biển Đông gia tăng ảnh hưởng tới nhiệm vụ của Mã Anh Cửu” của Nguyễn Đại Chính. Cuộc hải chiến cần một căn cứ hậu cần để cung cấp bổ sung, lần này Trung Quốc đã coi Philippines và Việt Nam là kẻ thù giả định, nếu sử dụng vũ lực tại Biển Đông, thời cơ đã chín muồi, đảo Ba Bình có đường băng, có cơ sở hạ tầng chắc chắn sẽ trở thành

tiêu điểm tranh cướp của các nước. Trừ phi chính sách ngoại giao linh hoạt của Mã Anh Cửu và sự tin cậy, hỗ trợ lẫn nhau của Đại lục đạt được một thoả thuận về tình hình đảo Ba Bình trước khi xảy ra chiến tranh, nếu không, khi có chiến tranh xảy ra thì quân trấn thủ đảo Ba Bình có muốn thì cũng không thể đứng ngoài cuộc.¹

“Vấn đề Biển Đông, Trung Quốc không thể đợi”. Đối với Việt Nam và Phillipines, nếu hiện nay xảy ra xung đột với Trung Quốc thì họ sẽ rơi vào cục diện bất lợi. Việc đối đầu quân sự trực tiếp với Trung Quốc hiện nay, xét ở bất cứ phương diện nào thì Việt Nam và Phillipines đều không có nhiều lợi thế. Căn cứ vào tình hình hiện nay, Việt Nam và Phillipines ngoài việc đẩy nhanh bày binh bố trận, cần kết hợp cả bên trong và ngoài thì mới có thể giành được lợi ích lớn hơn trong tranh chấp Biển Đông sau này. Do đó, điều Trung Quốc cần không phải là chờ đợi mà phải đánh trước khi Việt Nam và Phillipines chưa tu luyện thành công².

+ *Việt Nam:*

Đối thoại với Bộ trưởng Ngoại giao Phạm Bình Minh tại Hội đồng Đối Ngoại Mỹ. Đường lưỡi bò hoàn toàn không có giá trị pháp lý. Theo Công ước luật biển 1982 mà Trung Quốc và Việt Nam đều là thành viên thì Việt Nam có vùng đặc quyền kinh tế 200 hải lý. Đường lưỡi bò của Trung Quốc không chỉ xâm phạm thêm lục địa của Việt Nam mà của cả Philippin và các nước Đông Nam Á khác. Vấn đề Biển Đông bao gồm ba khía cạnh: tranh chấp lãnh thổ do các bên liên quan giải quyết với nhau; hòa bình, ổn định khu vực liên quan đến các nước khác nữa; tự do hàng hải tác động đến lợi ích của các nước trên thế giới, bao gồm cả Mỹ. Chúng tôi hoan nghênh mọi nỗ lực thúc đẩy các vấn đề này. Chúng tôi đang mua vũ khí từ Nga, ngân sách của Việt Nam rất nhỏ, chúng tôi chỉ cần vũ khí đủ để bảo vệ đất nước³.

¹http://ed-china.stnn.cc/Topic/201110/t20111005_1649661.html

²Mạng Thanh niên Trung Quốc ngày 9/10

³<http://www.cfr.org/vietnam/conversation-pham-binh-minh/p26046>

Tổng Bí Thư (TBT) Nguyễn Phú Trọng sẽ nói với Trung Quốc về Biển Đông? TBT sẽ thăm Trung Quốc theo lời mời của Chủ tịch Trung Quốc Hồ Cẩm Đào từ 11/10-15/10. Nhiều chuyên gia về quan hệ Việt-Trung đánh giá sẽ không thể thiếu chủ đề nóng hiện nay là tranh chấp chủ quyền giữa Việt Nam và Trung Quốc tại Biển Đông. Giáo sư Carlyle Thayer, chuyên gia Việt Nam từ Canberra, Australia, thì cho rằng "Chủ đề Biển Đông quá to lớn và quan trọng nên không thể lờ đi, nhưng điều đó không có nghĩa là chúng ta có thể trông đợi một thỏa thuận hay giải pháp từ chuyến đi này"⁴.

+ Philippin:

Ngoại giao cân bằng quyền lực của Aquino ở Trường Sa. Sự xuất hiện của chiếc hàng không mẫu hạm Thi Lang của Trung Quốc không khiến Mỹ mất đi uy tín có được từ sự hiện diện quân sự của mình ở khu vực cũng như không tăng lên mạnh mẽ sức mạnh quân sự của Trung Quốc. Tuy vậy, chiếc hàng không mẫu hạm cũng là một biểu tượng của khát vọng của Trung Quốc muốn trở thành một cường quốc hải quân toàn cầu và cũng là một điều chỉ ra rằng cân bằng quân sự dần dần đi theo hướng có lợi cho Trung Quốc. Tổng thống Philippines Aquino đang cố gắng hết sức để thực hiện chiến lược ngoại giao cân bằng của mình ở Trường Sa. Tuy vậy, ông có đủ tầm nhìn thế giới để xử lý thách thức này không?⁵

⁴http://www.bbc.co.uk/vietnamese/vietnam/2011/10/111005_nguyenphutrong_visit.shtml

⁵<http://opinion.inquirer.net/13297/aquino%E2%80%99s-balance-of-power-diplomacy-over-spratlys>

II. Quan hệ các nước

Campuchia, Singapore kêu gọi giải pháp hòa bình ở Biển Đông. Ngoại trưởng Campuchia Hor Namhong và người đồng nhiệm Singapore Shanmugam "Chúng tôi đã trao đổi các ý kiến về vấn đề tuyên bố chủ quyền lãnh thổ ở Biển Đông giữa Trung Quốc và bốn nước ASEAN và nhất trí thúc giục các bên có liên quan đàm phán và giải quyết vấn đề một cách hòa bình, phù hợp với Tuyên bố Hành xử Biển Đông (DOC) và Công ước Liên hợp quốc về Luật biển"⁶

Việt Nam-Philippines thúc đẩy hợp tác trên biển. Bộ trưởng Ngoại giao hai nước, ông Phạm Bình Minh và ông Albert Del Rosario chủ trì Kỳ họp lần 6 Ủy ban Hợp tác Song phương Việt Nam-Philippines vừa diễn ra tại Hà Nội. Về hợp tác biển và đại dương, hai bên đều thống nhất cho rằng đây là trụ cột trong quan hệ hai nước. Ngoài ra, hai bên nhất trí sẽ tiếp tục triển khai sâu rộng Thỏa thuận về Hợp tác Quốc phòng ký tháng 10/2010⁷.

ASEAN thành lập nhóm soạn thảo Quy tắc ứng xử ở Biển Đông. Thực hiện quyết định của Lãnh đạo ASEAN tại Hội nghị Cấp cao lần thứ 18, ngày 24/9/2011, tại cuộc họp không chính thức các Ngoại trưởng ASEAN bên lề Phiên họp lần thứ 66 Đại Hội đồng Liên Hợp quốc tại New York, các Bộ trưởng ASEAN đã nhất trí với việc thành lập nhóm chuyên viên của ASEAN để bắt đầu soạn thảo bộ quy tắc ứng xử của khu vực trên Biển Đông, nhằm thúc đẩy giải pháp hòa bình cho các tranh chấp lãnh hải tại khu vực này⁸.

⁶<http://www.philstar.com/Article.aspx?articleId=734215&publicationSubCategoryId=200>

⁷http://www.bbc.co.uk/vietnamese/vietnam/2011/10/111007_viet_philippines_navies.shtml

⁸<http://www.vietnamplus.vn/Home/ASEAN-lap-nhom-soan-quy-tac-ung-xu-o-Bien-Dong/201110/108235.vnplus>

III. Phân tích và đánh giá

“Trung Quốc tin rằng nước này có chủ quyền không thể tranh cãi ở Biển Đông” của *John Daly*. Tuyên bố về lãnh hải của Trung Quốc năm 1958, Luật của Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa về lãnh hải và vùng tiếp giáp năm 1992, và những tuyên bố ngoại giao tương ứng rằng “Trung Quốc có chủ quyền không thể tranh cãi trên các đảo và vùng nước liền kề” đã cung cấp những căn cứ pháp lý cho việc Trung Quốc sở hữu các đảo ở Biển Đông. Thêm nữa, là một nước ký tên vào Công ước Luật biển Liên hiệp quốc năm 1982, Trung Quốc có quyền chủ quyền và thẩm quyền tài phán chuyên biệt ở vùng đặc quyền kinh tế 200 hải lý và thềm lục địa tối đa 350 hải lý tính từ đường cơ sở dọc theo đất liền và đường cơ sở của các đảo trong đường 9 đoạn⁹.

“Biển Đông không phải là biển của Trung Quốc” của *Huy Duong*. Không đủ can đảm đi đến một tòa án quốc tế nào đó, Trung Quốc dựa vào việc sử dụng sức mạnh cứng và mềm của mình để tăng áp lực cho các tuyên bố chủ quyền chống lại các quốc gia Đông Nam Á nhỏ hơn trong khu vực. Đối ngược lại với áp lực này, các bên ở Đông Nam Á liên quan đến tranh chấp phải tăng cường sức mạnh cá nhân và tập thể của mình đồng thời cũng cần sự ủng hộ từ các cường quốc lớn như Mỹ, Ấn Độ, Nhật, Nga và Liên minh Châu Âu. Vì lợi ích của chính mình, các cường quốc trên không nên giao phó Biển Đông cho Trung Quốc để Biển Đông bị biến thành một chiếc hồ của Trung Quốc và các nước Đông Nam Á rơi vào quỹ đạo của Trung Quốc¹⁰.

“Biển Đông: Chiến trường mới” của *Shar Adams*. Biển Đông là nơi tốt nhất cho Trung Quốc khơi dậy chiến tranh bởi hơn 1000 mỏ dầu ở đây, không có mỏ nào thuộc về Trung Quốc, trong số 4 sân bay ở Trường Sa, không có cái nào thuộc về Trung Quốc. Một khi

⁹<http://oilprice.com/Geo-Politics/Asia/China-Believes-it-has-Indisputable-Sovereignty-Over-the-South-China-Seas.html>

¹⁰Huy Duong, “The South China Sea is not China's Sea”,
http://www.atimes.com/atimes/Southeast_Asia/MJ05Ae03.html

nước này tuyên chiến, Biển Đông sẽ trở thành biển lửa (do các giếng dầu cháy). Ai sẽ chịu thương tổn nhiều nhất từ chiến tranh? Một khi chiến tranh nổ ra, các công ty phương Tây tháo chạy khỏi khu vực, ai sẽ chịu thương tổn nhiều nhất? Trung Quốc đã điều khiển nghị trình của khu vực, khăng khăng lối tiếp cận “chia và trị” cho các cuộc đàm phán song phương hơn là đa phương¹¹.

“Trung Quốc phớt lờ Công ước Luật Biển” của *A. Gaffar Peang-Meth*. Tháng 6 năm 1996, Trung Quốc đã thông qua UNCLOS “theo đúng những điều khoản (của UNCLOS), Cộng hòa nhân dân Trung hoa sẽ có quyền chủ quyền và quyền tài phán đối với một vùng đặc quyền kinh tế 200 hải lý và thềm lục địa” Theo UNCLOS, một quốc gia bờ biển có chủ quyền đối với vùng lãnh hải giới hạn trong 12 hải lý tính từ đường cơ sở nhưng tàu bè dân sự và quân sự có quyền qua lại vô hại. Trong khi các quốc gia bờ biển Đông Nam Á chấp nhận lãnh hải 12 hải lý và một vùng đặc quyền kinh tế 200 hải lý phù hợp với UNCLOS, Trung Quốc đã yêu sách gần như toàn bộ Biển Đông và những gì nằm bên dưới. Điều này làm dấy lên mối quan ngại rất lớn đối với tự do đi lại qua Eo biển Malacca tới Trung Quốc, Nhật và các nơi khác¹².

“Bạn bè tốt, đối tác tốt, láng giềng tốt ? Chúc may mắn!”. Tuyên bố của Trợ lý Ngoại trưởng Trung Quốc Liu Zhenmin tại Bali rằng Trung Quốc muốn là "bạn bè tốt, đối tác tốt, láng giềng tốt" với ASEAN là đáng khích lệ. Ông này cho rằng bằng việc đồng ý với Bản hướng dẫn thực thi Tuyên bố về Ứng xử giữa các Bên ở Biển Đông, Trung Quốc đã cam kết thực hiện DOC "đầy đủ và toàn diện" nhằm giải quyết tranh chấp theo phương thức hòa giải. Hậu Bali, không có dấu hiệu nào cho thấy Trung Quốc đang minh bạch hơn về yêu sách “đường chín đoạn” ở biển Đông gây tranh cãi của mình. Lập trường của Trung Quốc không có bất kỳ sự thay đổi nào, không muốn thảo luận trên cơ chế đa phương về tranh chấp biên, thay vào đó là đàm phán song phương các quốc gia có yêu

¹¹Shar Adams, “South China Sea: The New Battleground”,

<http://www.theepochtimes.com/n2/world/south-china-sea-the-new-battleground-62351.html>

¹² <http://www.guampdn.com/article/20111005/OPINION02/110050312>

sách. Ngày nào Trung Quốc còn từ chối từ bỏ tuyên bố chủ quyền của mình đối với hầu hết Biển Đông, những điều trong Tuyên bố ứng xử ở Bali sẽ không là gì ngoại trừ “một thỏa ước dễ lung lay của các quý ông.”¹³

“Tình thế tiến thoái lưỡng nan ở biển Đông: lựa chọn cho những người chơi chính” của *Subathra R. Periyaswamy*. Thách thức cơ bản đối với các bên là duy trì cân bằng giữa sự quyết đoán ngày càng tăng của Trung Quốc và sự hợp tác khu vực lớn hơn, quan trọng nhất là tránh việc tính toán sai lầm trong quá trình này. Trong khi các cân nhắc kinh tế được ưu tiên, quan điểm chiến lược của Trung Quốc có tính quyết định đối với triển vọng an ninh khu vực. Điều đó buộc Washington phải kiên nhẫn và thận trọng để tránh bất kỳ cuộc đụng độ nào giữa hai siêu cường và các thể chế khu vực cần thúc đẩy sự thống nhất để đối phó với những yêu sách gây tranh cãi của Trung Quốc¹⁴.

“Chiến tranh ở Biển Đông?” của *Martin Walker*. Động thái đe dọa mới đang hình thành ở Biển Đông khi tuần trước một tờ báo chính thức của Trung Quốc kêu gọi cuộc chiến chống lại Việt Nam và Philippines để duy trì sự khẳng định chủ quyền của Trung Quốc đối với đáy biển giàu khoáng sản, ước tính có 7 tỷ thùng dầu và 900 nghìn tỷ feet khối khí tự nhiên. Có ba ngòi nổ trực tiếp dẫn đến phản ứng bất thường từ Bắc Kinh. Thứ nhất, là bước đi thành công của Philippines trong việc tổ chức cuộc đối thoại trong nội bộ ASEAN, không có Trung Quốc, về hợp tác và “làm rõ sự đồng thuận và các yêu sách tranh chấp ở Biển Đông.” Thứ hai, Ấn độ bác bỏ phản đối của phía Trung Quốc trong hợp đồng mới về khảo sát dầu của Ấn độ tại vùng biển của Việt Nam. Thứ ba, là thỏa thuận tuần trước giữa Nhật và ASEAN, tại hội nghị các quan chức quốc phòng tại Tokyo, nhằm tăng cường hợp tác và tham vấn về Biển Đông¹⁵.

¹³<http://www.bangkokpost.com/news/local/259423/good-friends-partners-neighbours-good-luck>

¹⁴ Subathra R. Periyaswamy, “The South China Sea Dilemma: Options For The Main Actors”, <http://www.eurasiareview.com/03102011-the-south-china-sea-dilemma-options-for-the-main-actors-analysis/>

¹⁵Martin Walker, “War in South China Sea?”,

Biển Đông không phải là Biển Đen của *James R.Holmes*. Quan điểm cho rằng Mỹ nên bỏ mặc Đông Nam Á cho Trung Quốc là đặt không đúng chỗ. Châu Á không phải là một Georgia khác. Sự tương đồng Nga – Georgia có nghĩa như một sự chỉ dẫn cho chính sách của Mỹ về Biển Đông. Goldstein đứng ở chỗ Mỹ không có lợi ích rõ ràng trong những tranh chấp lãnh hải và không nên để bị lôi kéo vào. Nhưng Washington cũng không thể cho phép Bắc Kinh thiết lập quy tắc rằng các nước lớn có thể sửa đổi hay hủy bỏ luật pháp quốc tế bằng cách tán thành. Tự do hàng hải không phải của người Trung Quốc để nước này ban ra hay giữ lại. Nếu nó tách rời khỏi khu vực, để mặc cho Trung Quốc đi đường của họ, Mỹ sẽ có nguy cơ hóa ra mặc nhận trong một tiền lệ nguy hiểm. Nước này có thể để mất quyền tự do thao diễn chiến lược cùng với vị thế là một nước bảo đảm các lợi ích chung toàn cầu.¹⁶

“Việt Nam, Trung Quốc: Thịnh vượng về kinh tế dẫn đến căng thẳng gia tăng”. Trong khi nền kinh tế Trung Quốc đang phát triển nhanh chóng thì Việt Nam, đối thủ cạnh tranh trong khu vực, cũng tăng trưởng ổn định. Trong lịch sử, Trung Quốc luôn tìm cách kiểm chế Việt Nam và khi 2 nền kinh tế cùng phát triển, 2 nước cũng tìm cách gia tăng ảnh hưởng tại khu vực. Do sự gần gũi về mặt địa lý cùng với một số lĩnh vực mà 2 bên cùng muốn gia tăng ảnh hưởng, quan hệ Việt Nam – Trung Quốc sẽ ngày càng căng thẳng trong một tương lai gần. Tại khu vực, Việt Nam là nước chủ động nhất trong việc thiết lập đối tác chiến lược với các cường quốc khác, trong đó có cả Mỹ, Nhật và Ấn Độ đặc biệt là tại Biển Đông và điều này khiến Trung Quốc coi như một mối đe dọa¹⁷.

Thực hiện: Tuấn Anh, Hằng Ngân

http://www.upi.com/Top_News/Analysis/Walker/2011/10/03/Walkers-World-War-in-South-China-Sea/UPI-23491317637140/

¹⁶James R.Holmes, “South China Sea Is No Black Sea”, <http://the-diplomat.com/2011/10/05/south-china-sea-is-no-black-sea/>

¹⁷<http://www.stratfor.com/memberships/202836/analysis/20111004-vietnam-china-economic-prosperity-leads-heightened-tensions>